

På nyckellösa Storsjöskolan styrs

Nyinvidga Storsjöskolan i Holmsund utanför Umeå är en av Sveriges mest moderna skolor. Genom ett överordnat grafiskt presentationssystem från Tidomat kan inpassering, belysning, larm, talat utrymningslarm, vatten, brand och ventilation styrs från ett antal presentationsskärmar. Skolan är dessutom helt nyckelfri – eleverna använder kort för att öppna sina skåp.

Av Henrik Söderlund

I januari flyttade drygt 400 elever i årskurserna 1-9 in i den nybyggda skolan.

– Vi gick från stenåldern till "high tech" över julen, säger Storsjöskolans rektor Carina Adolfsson.

Hon berättar visserligen att det krävts en del justeringar efterhand men hon tror att det nya systemet kommer att bli jättebra och menar att det är perfekt att ha kort till alla dörrar i stället för nycklar.

– Tidigare har vi haft 20 nycklar i omlopp som vi inte vet var de är någonstans, och att byta lås på en hel skola utifrån det är en enorm kostnad. Nu är det enkelt att gå in och spärra kort som försvinner. Vi kan också ge behörighet till våra vikarier så att de kommer in där de behöver komma in. Det ger en stor trygghet, det är enkelt att välja vem som ska komma in i vilket rum och det tycker vi är jättebra, säger hon.

Användbarhet viktigast

Arbetet med det överordnade grafiska presentationssystemet har skett parallellt med bygget av den

nya skolan – och det pågår fortfarande. Tanken är att användbarhet ska stå i centrum.

Anders Forsberg är kommunaldetekniker, deltidbrandman och har dessutom jobbat många år som skolvaktmästare. Storsjöskolan hade ett system från Tidomat sedan tidigare och under 2009 tog Anders Forsberg kontakt med Tidomat och berättade vad för typ av funktioner skolan behövde.

– Vi ville ha ett grafiskt gränssnitt med stora skärmar där man kan se planritningarna på fastigheten plus olika lager som visar status på dörrar och fönster. Sedan ville vi kunna styra dörrarna, kunna se när brandlarm och inbrottslarm utlösts, avläsa temperatur i klassrummen, och kunna hitta saker och ting, säger Anders Forsberg.

Dessutom ville skolan att systemet skulle ge access till belysning, säkerhetskameror, talat utrymningslarm och kunna ta emot driftslarm och styra ventilationen.

Tidomat svarade att det skulle gå att ordna och har tagit fram ett nytt grafiskt presentationssystem

Anders Forsberg visar hur det grafiska presentationssystemet fungerar.

som heter IMP (Information Management Panel).

– För oss är detta ett nytt ben, en helt ny marknadsdel. Tidigare har vi arbetat med tidssystem och passersystem. Det finns inget motsvarande gränssnitt och det är spännande att vara med från början och se hur världen förändras, säger Lennart Eriksson, vd för Tidomat.

Den stora utmaningen har varit att integrera alla olika produkter till ett samverkande i gränssnittet. – Det pågår en svängning i säkerhetsbranschen från stängda system till mer öppna system med flera olika fabriker. Vi har sagt att alla som vill får ansluta sig till IMP, säger Claes Hammar på Tidomat.

Skolan använder bland annat talat utrymningslarm och säkerhetskameror från Bosch, belysning från Helvars och brandlarm från Hedengren. Anslutningar till fler system finns färdiga och kan tas in efterhand. Läsarna kommer från Tidomat.

Marknadspotential

Utvecklingskostnaden har gått på åtskilliga miljoner och den har Tidomat stått för själva. Annars skulle projektet på Storsjöskolan aldrig ha genomförts.

– Vi ser en stor möjlighet med det här och inte minst när det gäller kommuner och landsting. I dag kostar falsklarm enormt mycket pengar för landsting och kommuner. Det görs många onödiga uttryckningar till skolor och andra ställen på grund av att folk inte

kan hantera larm. Eftersom det här systemet är skalbart passar det överallt där det finns någon typ av larm, säger Claes Hammar.

Loggar in på presentationstavlor

I skolan finns tolv presentationstavlor. Fyra av dem är interaktiva touchskärmar och från dem styrs systemet. Tre av dem är publika och eleverna kan själva gå in och läsa veckans matsedel, kolla schemat, eller se när det är dags för prov. Men för att komma åt säkerhetssystemet krävs inloggning med kort. Från presentationstavlan kan inpassering, belysning, larm, talat utrymningslarm, vatten, brand och ventilation styrs.

– När ingen gör något på tavlor kan man visa olika typer av presentationer, filmer, webbsidor eller annat. Allmänheten kan söka och hitta personer, funktioner och lokaler i fastigheten och loggar du in kan du få tillgång till fler funktioner och till säkerhetssystemet, säger Anders Forsberg.

Mer än bara säkerhet

Genom gränssnittet går det att navigera sig runt i byggnaden, zooma in, söka funktioner, läsa och läsa upp dörrar, släcka lampor, lokalisera servering, badhus och se öppettider. Det går också att söka efter personer och personal och till exempel ta del av rektorns kalender. Tanken är att helt slippa anslagstavlor med papper.

Ett stort problem för skolor är vattensador, som ofta blir väldigt dyrbara. I samband med att in-

säkerheten genom gränssnittet

Adam Larsson i förgrunden och Isac Renman i bakgrunden går båda i klass i 8a på Storsjöskolan. – Det är bättre med kort till skåpen än med nyckel. Man kan ha kortet i plånboken, säger Adam.

Foto: Henrik Söderlund

brottslarmet slås på stängs vattnet av på skolan. Vid brandlarm slås det automatiskt på.

Om brandlarmet går visas utrymningsvägar, brandposter och i vilket rum brandlarmet har utlöst. Om det ska anordnas ett luciatåg går det att dimma ner belysningen där det behövs.

Det går också att få information om lediga konferensrum och hitta till skolskötterskan och hjärtstartare. Om ett fönster öppnas känner systemet av det och sänker automatiskt elementens temperatur i det aktuella rummet.

– Det här är mycket mer än bara ett säkerhetssystem, säger Anders Forsberg.

Slippa kontakta administratören

Alla rum på skolan har detektorer och genom gränssnittet går det att

lägga in en funktion som gör att systemet larmar vid inaktivitet.

– Det finns 15 larmområden. Om ett område ska vara avlarmat mellan klockan 06 och 18 så tar inaktivitetsfunktionen över efter klockan 18. Om systemet inte känner av någon rörelse i lokalerna skickas då ett meddelande ut i högtalarna om att larmet strax aktiveras. Om någon fortfarande är kvar i lokalen har den personen några minuter på sig att logga in med sitt kort och på så sätt tala om att larmet inte ska slås på. Om det å andra sidan är tomt i lokalen så aktiveras larmet och belysningen släcks, säger Anders Forsberg.

En stor poäng med systemet är att slippa behöva koppla in administratören. Om en lärare ska hålla ett utvecklingssamtal på

kvällen kan han eller hon gå fram till en av presentationstavlor, logga in med sitt kort och öppna dörrar. När det sedan är dags att gå hem är det bara att logga in och läsa och larmet aktiveras.

– Tanken är också att det ska finnas en hjälpfunktion på tavlor, en slags interaktiv uppspelning av hur man gör olika saker, till exempel att larma, säger Anders Forsberg.

Kortet i centrum

All personal och alla elever har varsitt kort och det är korten som är hjärtat i systemet. Med dem öppnas alla dörrar och eleverna har inga nycklar till sina skåp – i stället används kortet.

– Vi har satsat på ett online-system där Tidomat har tagit fram en speciallösning som innebär att det finns flera kortläsare och visar

en elev upp kortet så öppnas just den elevens skåp, säger Anders Forsberg.

Kortet kan även användas i skolans cafeteria. Det går att ladda det med pengar och även lärarna kan använda det för att betala och sedan dras pengarna automatiskt på lönen. Dessutom finns det planer på att integrera korten med biblioteket så att de även kan användas som lånekort.

Intresset för lösningen på Storsjöskolan har varit stort, både från kommunens sida och från många utifrån, enligt Anders Forsberg. Umeå kommun bygger en ny förskola och även där ska det implementeras.

– Allt måste utvärderas, men om det blir så bra som vi alla tror och hoppas så är tanken att bygga vidare på det här, avslutar Anders Forsberg. ■

Claes Hammar och Lennart Eriksson från Tidomat tillsammans med kommunaldeteknikern Anders Forsberg framför den nybyggda Storsjöskolan.